

جایگاه عاقبت به خیری در اسلام

یکی از مسائل مهمی که در مفاهیم دینی ما وجود دارد، توجه به خاتمه عمل است که به عاقبت به خیری تعبیر می‌شود. توجه به عاقبت به خیری از آن جهت مهم تلقی می‌شود که سبب می‌شود آدمی با تأمل و احتیاط بیشتری وارد میدان عمل شود و تلاش کند در سایه اعمال نیک خود دچار بیماری غرور و کبر نشود. در گفتار پیش رو به اهمیت و جایگاه این مقوله مهم از دیدگاه اسلام و روایات می‌پردازیم:

حُسن عاقبت

در خطبه معروف شعبانیه پیامبر (ص) هنگامی که آن حضرت از کشته شدن امیر المومنین (ع) سخن به میان می‌آورد، حضرت که از شهادت در راه خدا ترسی ندارد، بلکه به عنوان یکی از آرزوهای دیرینه خویش از آن استقبال می‌کند، با شنیدن خبر شهادت خود از پیامبر اکرم (ص) سوالی را مطرح می‌کند که از نگرانی آن حضرت در رابطه با عاقبت امر و سرانجام کار حکایت می‌کند. امیر المومنین (ع) خطاب به پیامبر (ص) می‌فرماید: آیا در موقع شهادت از سلامت دین و حُسن عاقبت بر خوردار هستم؟

رسول خدا می‌فرماید: عاقبت به خیری برای تو مسلم است. در آنجاست که آن حضرت می‌فرماید: به درستی که خوشبختی واقعی زمانی حاصل می‌شود که آدمی سعادت‌مندانه به آخر خط برسد و بدبختی واقعی هم زمانی است که فرجام کار با شقاوت و بدبختی به پایان آید.

محبت اهل بیت

حضرت صادق (ع) در مرقومه‌ای برای مردم نوشتند: اگر دوست داری سرانجام کار تو به نیکی ختم شود و مرگ تو در شرایطی پیش آید که تو مشغول انجام بهترین اعمال باشی، حق خداوند را به دیده بزرگی بنگر، و مراقب باش نعمتهای او را در گناهانش، هزینه نکنی و به انگیزه بردباری که در حق تو دارد، غرور تو را نگیرد. هر کسی را که از ما، یاد می‌کند و دوستی ما را در دل دارد و علیه تو، اقدامی نکرده است بزرگ بشمار، این که در ادعایش راستگو و یا دروغگو باشد زبانی برای تو در بر نخواهد داشت چرا که نیت تو در نیکوکاری است، که به نیکی جواب می‌دهد و یا اینکه، انگیزه او در ناصافی و دروغ است که دامانش را می‌گیرد... همچنین در حدیثی از امیر المومنین (ع) نقل است که فرمودند: من خوابیده بودم که با صدای نازنین پیامبر (ص) بیدار شدم که فرمود: برادر من و پدر فرزندان من هستی، بر اساس سنت من با دشمنان من خواهی جنگید. بدان کسی که بر عهد و پیمان من بمیرد، جایگاه او در سایه سار لطف خداوند است و سر نوشتش

اهمیت عاقبت بخیری

از جمله مسائل مهمی که مورد توجه جدی بزرگان دین قرار گرفته است، مسئله عاقبت به خیری است که در آیات متعددی از قرآن کریم متناسب با موضوعات مختلف بیان شده است. عاقبت به خیری در زندگی از آن جهت اهمیت دارد که می‌تواند انگیزه‌ای در فرد به وجود آورد تا سبب شود، فرد تمام امور روزانه خود را خالصانه در راه رضای خدا و به دور از هر گونه ریا انجام دهد. در روایتی نقل است، شخصی خدمت پیامبر اکرم (ص) رسید و با خوشحالی گفت: ای پیامبر خدا! احساس می‌کنم در دنیا خوشبختم و در آخرت جزء نیکوکاران، پیامبر فرمودند: چگونه به این نتیجه رسیده‌ای؟ آن شخص گفت: فلان مسجد را بنا کرده‌ام، تعداد زیادی از ایتم و خانواده‌های بی‌بضاعت را اداره می‌کنم، فلان مقدار صدقه جاریه می‌پردازم.

پیامبر اکرم (ص) برای آن مرد دعا کردند و آن مرد مجلس را ترک کرد. بعد از آن پیامبر (ص) فرمودند: اگر کارهایی که آن مرد انجام داده برای ریا و گر می‌بازار و خودنمایی باشد، شری بزرگ گریبانگیر او خواهد شد و اگر هدف، خداوند و انجام اعمال برای رضای خداوند بوده باشد، عاقبت به خیر خواهد شد.

در این باره روایتی از صادق آل محمد (ص) نقل شده است که می‌فرماید: شگفت و تعجب، شگفت آور از کسی است که دچار خودشیفتگی در اعمال خویش شده است حال آنکه، از سرانجام کار خویش بی‌خبر است.

امیر المومنین (ع) هم در حدیث بسیار زیبایی درباره حُسن انجام عمل می‌فرماید:

همه دنیا، در ظلمت جهل و نادانی نشسته است مگر در مواردی که از چراغ علم و دانش روشنی گرفته شود و علم و آگاهی حجتی است، که علیه آدمی تمام می‌شود مگر آنکه به مقتضای آن عمل شود. عمل در معرض آفت و ریا و تظاهر قرار دارد، مگر آن مقدار از آن که رنگ اخلاص به خود گرفته باشد و خود اخلاص پیوسته در خطر است تا اینکه آدمی، سرانجام نیک و عاقبت به خیری خویش را شاهد باشد.

پاسخ به
مسائل شرعی
از مقام معظم رهبری

پرسش‌های زیاده‌روی

کودک ممیز

سؤال: در بعضی از احکام در خصوص کودک ممیز آمده است "کودکی که خوب را از بد تشخیص می‌دهد" منظور از خوب و بد چیست؟ و سن تمیز چه سنی است؟

پاسخ: منظور از خوب و بد چیزی است که عرف آن را خوب یا بد می‌داند و باید در این رابطه، شرایط زندگی کودک و عادات و آداب و سنتهای محلی هم ملاحظه شود و اما سن تمیز به تبع اختلاف اشخاص در استعداد و درک و هوش، مختلف است.

سؤال: معیار در سن بلوغ پسران و دختران سال شمسی است یا قمری؟

پاسخ: معیار، سال قمری است.

بجز عاقبت به خیری برای او نخواهد بود.

در حدیث دیگری از مولای متقیان امیر المومنین (ع) در باب اهمیت عاقبت به خیری آمده است که: توجه داشته باشید مومن شایسته کسی است که هوای نفس خود را با فرمانبرداری از دستورات الهی آرام کند و تمام توان خود را در جهت جلب رضایت و خرسندی او به جریان اندازد و ذلت در حق مداری را به عزت در باطل مداری ترجیح دهد، پس چنین مردی شایسته است که شما را راهنمایی کند و شما باید راهنمایی او را پذیرا باشید و به راه و روش او تاسی جوید و به وسیله او نیاز خویش را به آستان پروردگار ببرید، چرا که او خود عاقبت بخیر شده و شما را به عاقبت به خیری دعوت می‌کند.

در پایان می‌توان نتیجه گرفت که اگر انسان تمام نیازهای خود را در مسیر ارزشهای متعالی و کمالات نفسانی به کار گیرد و روح و جان خودش را در فضای توکل و ایمان توحیدی بالنده سازد، می‌تواند امیدوار باشد که به حُسن عاقبت دست پیدا کند.